

De das – Loonse en Drunense duinen, De Brand, landgoed Huis ter Heide en omgeving

Jaarverslag 2006

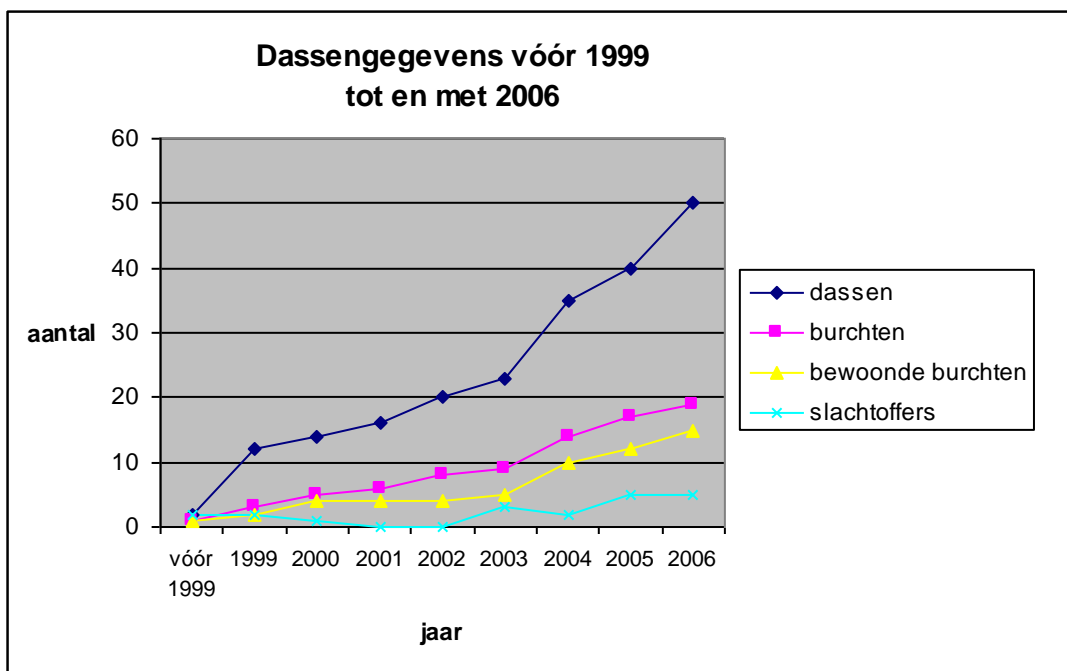
1. Samenvatting	2
2. Jaarverslag	4
3. Toekomstige ontwikkelingen	6
Bijlage 1: dassengegevens kengetallen	8
Bijlage 2: gegevens dassenslachtoffers	9

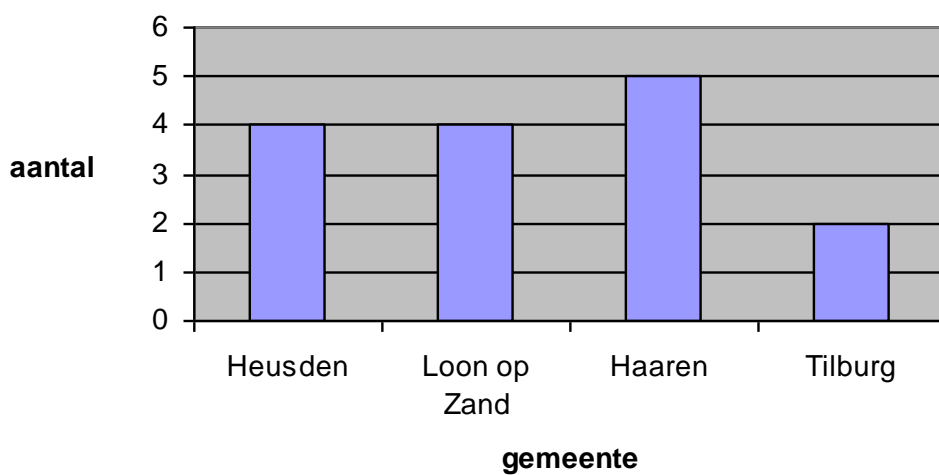
Foto Stichting Dassenwerkgroep Brabant: het bijzetten van jonge dassen in het najaar van 2004.

1. Samenvatting

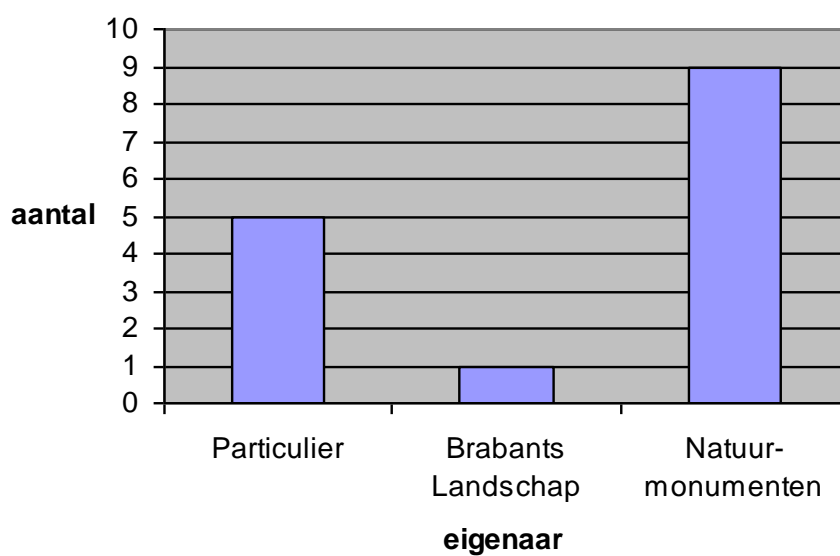
1. De totale populatie per 31-12-2006 werd op 50 dassen geschat;
2. Het aantal burchten bedroeg eind 2006: 19 waarvan vijftien het gehele jaar werden bewoond;
3. Geschat wordt dat in minstens zes burchten jongen werden geboren, verspreid over het gehele gebied;
4. Vijf dassen sneuvelden, waarvan drie op de Udenhoutseweg en één op de Schoorstraat in de gemeente Tilburg en één op de Margrietweg in de gemeente Haaren. Alle dassen werden slachtoffer van het verkeer;
5. Er is een evenwichtige leeftijdsopbouw. De dassen in het oostelijk deel van de duinen zijn gemiddeld ouder, dan die in het westelijk deel, De Brand en op landgoed Huis ter Heide;
6. In het gehele Nationale park en in aanliggende gebieden kwamen sporen en bewoning van de das voor;
7. De das had één bewoonde burcht ten westen van de N261, de weg tussen Tilburg en Waalwijk en drie in De Brand;
8. De grootste burcht had 21 belopen ingangen met bovengronds een oppervlakte van $\pm 750 \text{ m}^2$;
9. Een verdere verdichting (nieuwe burchten) zal naar verwachting vooral plaatsvinden ten westen van de N261;
10. Naar aanleiding van het grote aantal doodgereden dassen op de Udenhoutseweg werd aan de gemeente Tilburg verzocht maatregelen te nemen. Omdat zij hier positief tegenover staat wordt verwacht dat in 2007 rasters en tunnels worden aangelegd;
11. Vereniging Das&Boom gaat door in een afgeslankte vorm: Stichting Das&Boom. Zij vervult een adviesrol, controleert de dassenpopulaties en voorzieningen en verzorgt de opvang van hulpbehoevende dassen;
12. Het is wenselijk een aantal wegen in diverse gemeenten te voorzien van rasters en tunnels.

Bewoonde burchten per gemeente 2006

Bewoonde burchten per eigenaar 2006

2. Jaarverslag

1. In 2006 werden twee nieuwe dassenburchten ontdekt, waarvan één in De Brand en één op Plantloon. Twee bewoonde burchten raakten weer onbewoond, twee lege burchten werden weer bewoond en de kunstburcht in de Brand van het Brabants Landschap werd voor het eerst sinds de aanleg in 1998 bewoond;
2. De toename van het aantal dassen in 2006 bedroeg ± 10 , als saldo van geboorte en overlijden;
3. Naar schatting werden op zes dassenburchten jongen geboren;
4. In 2006 werden vijf dassen verkeerslachtoffer. Dit is 10% van de totale populatie. Landelijke gegevens laten een getal van ongeveer 25% zien;
5. In 2006 kwamen regelmatig meldingen binnen van overstekende dassen over de N261, de weg tussen Waalwijk en Tilburg. Er moet rekening mee worden gehouden dat er slachtoffers zullen vallen;
6. In de verbindingszones tussen de dassenpopulaties rondom Vught/Boxtel en de Drunense duinen zijn nog steeds geen dassenactiviteiten waargenomen. Hiervoor kan ik geen verklaring vinden;
7. Omdat er relatief weinig slachtoffers vallen, wordt de leeftijdsopbouw van de populatie elk jaar evenwichtiger. Er zijn vrij veel jonge dieren maar ook een aantal oudere ervaren dassen;
8. De slachtoffers betreffen grotendeels jonge onervaren dieren (totaal aantal slachtoffers periode 2000-2006: 16 stuks).
9. Regelmatig werd overleg gevoerd met dassenliefhebbers in België: conclusie (zover bekend) *“in België komen langs de grens met Noord-Brabant geen dassen voor”*;
10. Met Koen Berwaerts, Projectverantwoordelijke Uitvoering Beschermingsplan Das Regionaal Landschap Dijleland in België werd regelmatig informatie uitgewisseld, www.zoogdierenwerkgroep.be;
11. De dassenwerkgroep Brabant (Noord-Brabant) heeft in 2006 een eigen website gebouwd: www.dassenwerkgroepbrabant.nl, hierop is het wel en wee van de das in onze provincie te zien. Tevens geeft de werkgroep een nieuwsbrief uit. Deze digitale nieuwsbrief wordt via e-mail toegezonden aan belangstellenden. De nieuwsbrief is geheel vrijblijvend. De emailadressen worden niet doorgegeven aan derden en alléén de nieuwsbrief wordt toegezonden. U kunt u aanmelden voor de nieuwsbrief via: nieuwsbrief@dassenwerkgroepbrabant.nl, onder vermelding van "Aanmelding Nieuwsbrief". De nieuwsbrief is gratis. Donaties om de das in Brabant te helpen beschermen zijn vanzelfsprekend altijd zeer welkom, elke euro komt direct ten goede aan de das: bankrekeningnummer 12.18.829.34, t.n.v. Stichting Dassenwerkgroep Brabant te Boxmeer. Ook kan een interactieve voordracht over de das worden geboekt. Voor meer informatie: lezingen@dassenwerkgroepbrabant.nl;
12. In november 2006 werd aan de gemeente Tilburg een brief gestuurd i.v.m. het grote aantal dassenslachtoffers op de Udenhoutseweg, waarna in december hierover met medewerkers van de gemeente overleg heeft plaatsgevonden. De gemeente is zeer positief om mee te werken aan een oplossing aan de Udenhoutseweg om het doodrijden van dassen (en andere dieren) te voorkomen;
13. Er werd een schedel van een jonge das ontdekt op een van de stortbergen van de burcht in het rustgebied. De schedel was met graafwerkzaamheden van de das mee naar buiten gekomen;
14. In het voorjaar werden kapwerkzaamheden verricht op de oude onbewoonde burcht langs de Nieuwkuijkseweg om het doorzicht te verminderen en struweel terug te krijgen. Dit komt de natuurwaarde ten goede, zo ook voor de das (beslotenheid van het gebied);
15. N.a.v. schade door dassen in een maïsveld langs de Margrietweg werd met de eigenaar contact opgenomen. Het was een prettig gesprek, leidde tot begrip voor de das en had verder geen negatieve gevolgen;
16. Een eigenaar van een dassenburcht op privé terrein heeft in het voorjaar, ter bescherming van de burcht, de omgeving ervan aangeplant met (besdragende en stekelige) struiken;
17. Vanwege het extreem warme najaar bleven de dassen tot ver in december actief. Er werd volop gegraven en met nestmateriaal gesleept;
18. Vereniging Das&Boom opgeheven: Stichting Das&Boom houdt vinger aan de pols. In 1981 werd Vereniging Das&Boom opgericht om de das te behoeden voor uitsterven in Nederland. Op dat moment leefden er slechts 1200 dassen. Nu, 25 jaar later, is de dassenstand

opgeklommen tot 4500 dieren. De kans dat de das op korte termijn zal uitsterven is hiermee gering geworden. Vereniging Das&Boom heeft haar doelstelling gehaald en heeft inmiddels nieuwe doelen gesteld. Omdat de naam Das&Boom de lading niet meer dekt is besloten om de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap op te richten. Deze vereniging tracht oude cultuurlandschappen in Nederland in al hun glorie te herstellen en nieuwe aantrekkelijke landschappen te creëren. Een nobel streven dat niet alleen goed is voor de mens, maar ook voor de in Nederland levende wilde dieren. Oude cultuurlandschappen hebben namelijk zeer hoge natuurwaarden. Maar liefst 70% van Nederland is nog geschikt om te herstellen. Hierdoor wordt het leefgebied van veel bedreigde dier- en plantensoorten uitgebreid en ontsnipperd. Zo ook het leefgebied van de das, waardoor de bestaande dassenpopulaties de gelegenheid krijgen zich gestaag uit te breiden. Vereniging Das&Boom is door de verbreding van de doelstelling opgeheven. Zij laat echter een waakhond achter om het behaalde succes te volgen. Hiervoor is **Stichting Das&Boom** opvang en advies opgericht. Haar taken beslaan de hoogstnoodzakelijke opvang van hulpbehoevende dassen, advieswerk, monitoren van burchten, (dassen)-voorzieningen en registratie van dassenslachtoffers. Bij de officiële opheffings- en startbijeenkomst wees Jaap Dirkmaat, voorzitter van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, nadrukkelijk op de vinger aan de pols werk van de Stichting Das&Boom. Minister Veerman bevestigde dat dit beleid heel belangrijk is. Voor het melden van gevonden dode en hulpbehoevende dassen kunt u contact opnemen met de Stichting Das&Boom opvang en advies. De Stichting is gevestigd in Beek-Ubergen, tel.nr. 024-6842294. Zie ook: <http://www.dassenwerkgroepbrabant.nl/pages/slachtofferspag.html>.

19. Regelmatig kwamen vragen via de e-mail binnen over de das. Zo ook vanuit Zuid-Frankrijk waar een Nederlander woont die door jagers werd verteld dat dassen bij hem schade veroorzaakten en zijn kippen opaten. Dassen doen dit niet en daarmee werd het verhaal (hopelijk) om zeep geholpen;
20. Voor Omroep Brabant werd aan Maarten Kortlever een interview voor de radio gegeven vanaf burcht Bert 2 in de Loonse en Drunense duinen;
21. In de Scherper van 11 januari verscheen in de column van Jelleke Tiggelaar een vergelijking van de das met het gemeentebestuur van Heusden. Het bestuur wil namelijk grensverleggend bezig zijn en de das geeft hierbij het goede voorbeeld, door zijn verdere verspreiding in het gebied;
22. 23 februari: door Rob Vereijken werd in de Tilburgse koerier in zijn column Stadsnatuur Tilburg tijdens de carnavalstijd een artikel gewijd aan de das, dit n.a.v. de blauw-gele dassen van Tilburg en de groen-oranje dassen van de Tilburgse Carnavalsstichting;
23. Op 18 maart verscheen een zeer uitvoerig en helder artikel in alle edities van het Brabants Dagblad over de das en mijn vrijwilligerswerk: *“de das voelt zich weer thuis in de duinen”*. Het werd geschreven door Marlies van Iersel, correspondentie van het Brabants Dagblad uit Udenhout. De familie Van Iersel bezit een bewoonde dassenburcht in de Brand. Foto Frank Trommelen, Brabants Dagblad;

24. Het Eindhovens Dagblad (binnenland) maakte hiervan een samenvatting;
25. Op 11 oktober verscheen in alle edities van het Brabants Dagblad een artikel van schrijvend hoofdredacteur Tony van der Meulen die samen met Frans Kapteijns (NM) 's-avonds dassen

hadden gespot. Echter de das liet zich niet zien. Tony schreef: *“ongetwijfeld zien ze ons wel, hun avond is geheel geslaagd”*;

26. N.a.v. de dode das op 1 november op de Udenhoutseweg werd door Marlies van Iersel, een artikel in het Brabants Dagblad opgenomen;

Foto Jan Meesters: Udenhoutseweg: dode das, verkeerslachtoffer 21 juni 2006.

3. Toekomstige ontwikkelingen

Verwacht mag worden dat de das zich nog verder in het gebied zal verspreiden. Vooral ten westen van de N261 zullen nog enkele burchten ontstaan en ten noorden van de Drunense duinen zal een verdichting plaats gaan vinden. Er zullen hier en daar nog burchten bij gaan komen, waarna een stabilisatie zal gaan optreden. Het aantal bewoonde burchten van 17 stuks zoals die er voor de tweede oorlog waren, moet zeker gehaald kunnen worden.

In de migratiezone (via Helvoirtsche broek en landgoederen van Vught: Esschebaan, beekdal van de Broekley) tussen de dassenpopulaties in de omgeving van Boxtel/Vught en de populaties van de Drunense duinen zijn nog geen burchten bekend. Voor de genetische uitwisseling tussen de populaties wordt dit zeer wenselijk geacht. Er worden in de zone burchten verwacht, echter dit laat lang op zich wachten. De reden hiervan is mij niet bekend.

Het gebied ten westen van landgoed Huis ter Heide is niet zo geschikt voor de das. Er moet echter niet uitgesloten worden dat de das hier en daar opduikt, op zijn weg naar West Brabant.

Om de dassen een “handje te helpen” (om doodrijden te voorkomen) is het wenselijk om plaatselijk op wegen, daar waar vaak dassen oversteken, dassenraaster en tunnels aan te leggen. Dit betreft met name de volgende wegen:

- Gemeente Heusden: Honderdbundersweg/Nieuwkuijkseweg en Margrietweg;
- Gemeente Haaren: De Heikant, Oude Bosschebaan, Margrietweg en de N65;
- Gemeente Loon op Zand: autoweg N261 en Kasteellaan en;
- Gemeente Tilburg: Udenhoutseweg, Loonse Molenstraat en Schoorstraat.

Bert van Opzeeland
Hopbel 10
5251 CS Vlijmen
073-5113213
vanopzeeland@hotmail.com
www.dassenwerkgroepbrabant.nl
januari 2007

Het uitzetten van dassen wordt ook door de duinboeren gezien als waardevolle verhoging van de natuurwaarde. De foto is gemaakt bij De Hemelrijksche Hoeve van Gerrie en Johan Martens te Biezenmortel. De Hoeve ligt in een zeer oud cultuurlandschap. Het Hemelrijksche Hoef werd voor het eerst in 1372 genoemd. Vanaf de hoge rug van de Loonsche en Drunense duinen werden onregelmatige blokvormige percelen ontgonnen, zogenaamde huiskampen en vandaar uit strekten stroken land het leemgebied in van De Brand. Op de Hoeve woonde een zekere Jan Honyman, die mogelijk de naam heeft gegeven aan de Hoornmanken Tiend, waarnaar een ven is vernoemd. Het informatiepaneel is op dit moment in restauratie en komt in het voorjaar van 2007 terug.

Foto Stichting Dassenwerkgroep Brabant

De volgende pagina's bevatten enkele bijlagen.

Bijlage 1: dassengegevens kengetallen

omschrijving	vóór 1999	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aantal burchten (excl. bijburchten)	1	3	5	6	8	9	14	17	19
Aantal bewoonde burchten (excl. bijburchten)	1	2	4	4	4	5	10	12	15
aantal burchten met jongen (geschat)	nb	0	1	1	2	2	3	3	6
aantal dassen (geschat)	2	12	14	16	20	23	35	40	50
aantal uitgezette dassen	0	12	0	3	0	0	6	0	0
aantal (verkeers)slachtoffers	2	2	1	0	0	3	2	5	5

Bijlage 2: gegevens dassenslachtoffers

De slachtoffers betreffen overwegend jonge dieren, die het “*das zijn nog moesten leren*”.

Omschrijving	aantal dassen	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	vóór 1999	
dassenslachtoffers en bijzonderheden	1	voorjaar (bericht pas in juni ontvangen). Udenhoutseweg, geen nadere gegevens. Omdat het een betrouwbare melding betrof, deze opgenomen.	14-1: 141,58-409,53; beer, tatoeage D29; das voorjaar 1999; Naam: Aalder, uitgezet aug 1999, Pr. Bernhardlaan; gevonden in tunnel noordzijde Nieuwkuijkseweg; gestrikte das (konijnenstrik), langdurige doodstrijd, in verre staat van ontbinding.	8-4: 142,58-406,28, beer, 11 kg, verkeer, 1 jaar, gezond en doorvoed. Oude Bosschebaan, ingang Guldenberg.	25-4: 142,38-405,05, verkeer, geen verdere gegevens. Udenhoutseweg, nabij klooster Emmaus.	geen	geen	Groenstraat Udenhout: 18-2, das van uitzetproject, verkeer, beer, 1 jaar, 11 kg, wel doorvoed, gezond.	Honderdbunderweg Heusden: geen gegevens.	1994: Gommelsestraat Udenhout: zeug, verkeer.	
	2	voorjaar: zeug op de Schoorstraat, betrouwbare melding, geen data en precieze locatie bekend.	20-4: 139,20-405,53, verkeer, geen nadere gegevens bekend: Oude Bosschebaan (Tolberg) t.p.v. dassenwissel.	19-6: 133,75-402,50 verkeer, jong dier (geen nadere gegevens). Udenhoutseweg in Loon op Zand.	2-8: 140,83-405,75, beer, 12 kg, verkeer, 1 jaar, gezond en doorvoed. Oude Bosschebaan, nabij forellenvijver.				Gommelsestraat Udenhout: beer, 1 jaar, verkeer, 11 kg, 80 cm.	1997: Vendreef Heusden: beer, enkele jaren, 12 kg, 90 cm, verkeer.	
	3	21-6: 133,70-402,48, Udenhoutseweg; zeug (mogelijk zogend), verkeer, gewicht 10 kg., lengte 86 cm, oudere das, geen tatoeage, algemene conditie goed, evenals gebit.	30-9: 141,05-401,55, verkeer, zeug, weg Udenhout-Oisterwijk, vlakbij Chinees (Lei Pin), dichtbij verkeersweg N65, das was goed "gevuld", zwerver: dichtstbijzijnde dassenburcht 3 km.			8-11: 141,49-408,03, zeug, 11 kg, verkeer, 1 jaar, gezond en doorvoed. Margrietweg, bij ingang camping Distelloo.					
	4	11-9: 141,23-407,98, Margrietweg, verkeer, beer, gewicht 6,4 kg, geboren voorjaar 2006.	7-10: 135,95-408,55, Pessert: maiskneuzer, zeug, geen tatoeage, hoogte kam 3 mm, 11/2 jaar, de linkerpoten ontbraken, rechterpoten beschadigd, evenals de staart, was in staat van ontbinding.								
	5	1-11: 134,12-402,48, Udenhoutseweg, verkeer, zeug, gewicht 14 kg, lengte excl. staart 80 cm, geen tatoeage, algemene conditie zeer goed, schedel wordt geprepareerd. De melding betrof het 4e slachtoffer sinds 2 jaar op de Udenhoutseweg.	4-11: 137,04-403,25, Schoorstraat (kapel), Udenhout, verkeer, beer, geen tatoeage, hoogte kam 1/2 mm, leeftijd: 9 maanden, 13 kg, 100 cm, puntgaaf, penisbotje 7,7 cm.								